

Mezey Katalin

Kő Pál emlékezete

Mezey Katalin
(1943, Budapest)
költő, író, kiadóvezető,
Kossuth-díjas

1989-ben avatták fel Drégelypalánkon a Szondi György várkapitánynak és Drégelyvár hős védőinek emléket állító márványszarkofágot, Kő Pál alkotását. Az avatónnepségen a szobrászművész és a kivitelezésben segédkező tanítványa reneszánsz viseletbe, fekete bársonyzekébe öltöztek, a vendégek egy-egy szál sötétvörös rózsát kaptak a kezükbe. Fialat zenészek lanttal, énekszóval, mások verssel idézték fel a viadal tragikus, de felemelő történetét. A gyülekező, nagy szürke fellegek alatt, a gyönyörű kőkoporsó mellett állva, mindannyian úgy éreztük, mintha valóban ott lennénk a történelem színpadán, megrendülve állnánk körül az örök nyugalomra térő vitéz várkapitányt. A sarkofágon feje alá tett nyereggel heverő Szondi, mintha még egy utolsó tekintetet kívánna vetni a távoli dombtetőn derengő vár felé, amelynek védelméért ő maga és maroknyi, hős csapata az életét áldozta. Hatalmas jobb keze alatt árván hevert buzogánya, érzékeltetve az immár beteljesült végzetet. Ez a szoboralak a sarkofág többi gyönyörű, érzelmes és naiv figurájával együtt közeli rokona egy másik emblemikus Kő Pál-alkotásnak, a Gellért-hegy lábánál, a lova mellett állva, két kezével egy kiskápolnát ölelve megörökített Szent István király emlékművének.

A június 7-én, élete nyolcvanadik évében elhunyt Kossuth-díjas szobrászművész, a Nemzet Művésze cím viselője, bizonyos, hogy ezek-

Mezey Katalin és Hóvári János írásaival emlékezünk a 2020. június 7-én elhunyt Kő Pálra, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas magyar szobrászművészre, egyetemi tanárra.

kel a munkáival a magyar történelmi szobrászat egy sajátos, csak rá jellemző fejezetét alkotta meg. Egyszerre volt képes megidézni a kódex-miniaturák ünnepélyes naivitását és a népművészet stilizáltságában egyetemes, érzelmgazdag ábrázolásmódját, és ezzel hatása alá vonni, a megjelenített történelem részesévé tenni művei szemlélőit. Magas színvonalon, tökéletes technikai tudással megalkotott művészet az övé, amelynek lényegéről sokat elmond maga a megformálás, a stilizálás módja is.

Ami Kő Pál történelmi szobrászatában tetten érhető, az határozta meg az életét is: a szülőföldhöz, annak múltjához és jelenéhez való hűség. Ez vonzotta őt sorsa egy fordulatában vissza Hevesbe, ahol visszavásárolta, helyrehozta és belakta az egykor elvesztett apai házat. Lehetett bármi skizofrén is az a valóság, amelyet itt megismert, ez indította el őt tehetsége kibontakoztatására: a világháborúk gyötrelmei, veszteségei, édesapja meghurcolása, börtönévei, az édesanyjával átélt, gyermekkori kivettség és nincstelenség, az '56-os forradalom tragikumai. Ebben a közösségben, ebben a tájban volt a legotthonosabb, ez volt számára az a televény, amelybe mélyen beleygőkezett. Ebből táplálkozott művészete, amellyel életre keltette a magyar múlt jeles szereplőit és hőseit a mohácsi csatamezőre tervezett nagyléptékű emlékhelyen is, amelynek szobrászi megelevenítése jelentős mértékben a nevéhez kötődik.

Múltunk titkai nyomában szívesen járta az ázsiai pusztákat, többször ellátogatott Mongóliába is. A távoli utazások szobrai ihlető forrásai lettek, az ősi formák, motívumok, viseletek,

veretek hitelesen jelennek meg alkotásain. A modern művészetek nagy útkereszteződésének számító 20. században, amikor egyre kevésbé volt divat az ősi hagyományokból meríteni, Kő Pál felismerte tehetsége lehetőségeit, elsajátította és mesterien használta azt a szakmai tudást, amit a szobrászművészet legnagyobbjai hagyományoztak az utódokra. Volt bátorsága akkor is kitartani emellett, amikor a kor ítései szemében ez elmaradottságnak számított, és a különböző performanszoknak, ötleteléseknek, a jópofa formajátékoknak ezerszer nagyobb becsülete volt, mint a figurálisnak, a szobrászi tudással és tehetséggel megalkotott műveknek. „[...] amióta szobrászattal foglalkozom, s ebbe beleértem az érmet, plaketet, kisplasztikát, büsztöt, egészalakos portrészobrot és az emlékművet is, mindig izgatott,

hogy valami különösen érdekes, izgalmas műtárgyat készítsek, ami nem unalmas és nem feledhető!” – írta egyik esszéjében Kő Pál.

Alkotásait ismerve bizonyos, hogy sikerült megvalósítania ezt az ars poeticá-nak is beillő törekvést: sem műveiben, sem figyelmes, mindig tréfára kész, szeretetre méltó személyiségében nem volt sosem unalmas, nem volt feledhető. A maga észjárásával, a maga kezejével minden számára lényeges jelenséget úgy tudott megragadni, olyan formákkal és vonalakkal megörökíteni, ahogy azt más nem tudta, nem szokta, nem akarta.

Kő Pál útja nem volt könnyű, nem volt egyszerű, de beteljesítette hivatását, életműve megtermékenyítette a kor magyar szobrászművészetét, sikeres tanítványok sora bizonyítja sugárzó tehetsége erejét.

Szondi György emlékműve (Drégelypalánk, 1989, süttöi mészkő, fotó: Juhász J. – Országos Széchényi Könyvtár)